

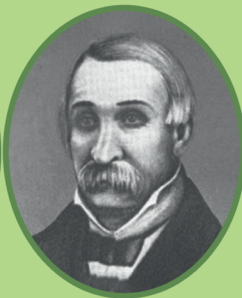
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ

ІСТОРІЯ ОСВІТИ, НАУКИ І ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ

матеріали
XX Всеукраїнської наукової конференції
молодих учених та спеціалістів

присвяченої ювілейним датам від дня народження
видатних учених в галузі аграрних наук, зокрема:
Георгія Миколайовича Висоцького (1865–1940);
Левка (Лева) Платоновича Симиценка (1855–1920);
Петра Івановича Прокоповича (1775–1850)

м. Київ, 21-22 травня 2025 року

УДК 93/94:37:001:63+62(477)(043)

*Друкується згідно з рішеннями вченої ради
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
(протокол № 5 від 29 травня 2025 р.)*

Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали XX Всеукр. наук. конф. молодих учених та спец., присвяч. ювіл. датам від дня народж. видатних учених в галузі аграрних наук, зокрема: Георгія Миколайовича Висоцького (1865–1940); Левка (Лева) Платоновича Симиценка (1855–1920); Петра Івановича Прокоповича (1775–1850), Київ, 21–22 травня 2025 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки; наук. ред. В.А. Вергунов. – Вінниця, ТВОРИ, 2025. – 190 с.

ISBN 978-617-558-299-2

До збірника увійшли матеріали XX Всеукраїнської наукової конференції молодих учених та спеціалістів «Історія освіти, науки і техніки в Україні», присвяченої ювілейним датам від дня народження видатних учених в галузі аграрних наук, зокрема: Георгія Миколайовича Висоцького (1865–1940); Левка (Лева) Платоновича Симиценка (1855–1920); Петра Івановича Прокоповича (1775–1850).

Книга розрахована на науковців, істориків природознавства, аспірантів, докторантів, викладачів, спеціалістів аграрної науки та всіх, хто цікавиться історією розвитку вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи.

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Голова: **Вергунов В.А.**, д-р с.-г. наук, д-р іст.наук, професор, академік НААН;
Секретар: **Нижник С.В.**, канд. іст. наук, старший дослідник.

Члени:

Аннєнков І.О., канд. іст. наук, старший дослідник;
Аннєнкова Н.Г., д-р іст. наук, доцент;
Бей Р.В., д-р іст. наук, с.н.с, академік НААН;
Бородай І.С., д-р іст. наук, професор;
Демуз І.О., д-р іст. наук, професор;
Каштанова Т.В., канд. іст. н., старший дослідник;
Корзун О.В., д-р іст. наук, доцент;
Кучер В.І., д-р іст. наук, професор;
Підгайна Т.М., канд. іст. наук, старший дослідник;
Татарчук Л.М., канд. іст. наук, старший дослідник;
Уткін О.І., д-р іст. наук, професор;
Щебетюк Н.Б., д-р іст. наук, с.н.с.;
Юрчак Е.В., канд. іст. наук.

*Друкується згідно з рішеннями вченої ради
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
(протокол № 5 від 29 травня 2025 р.)*

ISBN 978-617-558-299-2

УДК 93/94:37:001:63+62(477)(043)

ЗМІСТ

ВІТАННЯ (Гадзало Я. М.)	3
ВІТАННЯ (Ющенко В. А.)	4
ВІТАННЯ (Кириленко І. Г.)	5
Вергунов В. А. ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРИРОДОДОСЛІДНИК СВІТОВОГО ВИМІРУ АКАДЕМІК АН УРСР ТА ВАСГНІЛ Г.М. ВИСОЦЬКИЙ (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ).....	9
Ткач В. П. Г. М. ВИСОЦЬКИЙ – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ, ЗАСНОВНИК СТЕПОВОГО ЛІСОЗНАВСТВА І АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЇ.....	19
Самородов В. М. СИМИРЕНКИ: ЕПІЗОДИ ЗВ'ЯЗКІВ З ПОЛТАВОЮ.....	23
Демиденко Н. М. ПЕТРО ІВАНОВИЧ ПРОКОПОВИЧ (1775–1850) – ПАТРІАРХ ВІТЧИЗНЯНОЇ БДЖІЛЬНИЦЬКОЇ НАУКИ, ВИДАТНИЙ ПЕДАГОГ, БОГОСЛОВ.....	25

СЕКЦІЯ 1. Історія аграрної науки, освіти і техніки

Анненкова Н.Г. ОСТАННІЙ ДИРЕКТОР ОРЛОВЕЦЬКОГО ЦУКРОВОГО ЗАВОДУ ВЛАСНИКА КАРЛА КАЗИМИРОВИЧА ЛАНСКОРОНСЬКОГО.....	31
Апостол Т.М. ВИЯВЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ ГУБЕРНСЬКИМИ ЗЕМСЬКИМИ УСТАНОВАМИ.....	33
Бачкала О. В. ДІЯЛЬНІСТЬ АНТОНІО ПАНІЦЦІ В БІБЛІОТЕЦІ БРИТАНСЬКОГО МУЗЕЮ.....	35
Бойко О. В., Щербак О. В. ХАРЧУК ІВАН ТЕРЕНТІЙОВИЧ – НАУКОВЕЦЬ І СЕЛЕКЦІОНЕР (1940–2000).....	36
Будник С. М. ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА ВАСГНІЛ В.Б. БАБУКА З РОЗРОБЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МЕХАНІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ І ЗБИРАННЯ КУКУРУДЗИ В УКРАЇНІ (1940–1960).....	37
Гребінь Я.В. «ТРИКУТНИК НАТУЗІУСА» В КОНТЕКСТІ ВЧЕННЯ ПРО ЕКСТЕР'ЄР СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН.....	39
Демуз І. О. ОСОБОВИЙ АРХІВНИЙ ФОНД ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА АН УРСР В. П. ЗОСИМОВИЧА (1899–1981 рр.) ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ ВЧЕНОГО-АГРАРІЯ.....	42
Кандаурова О. Д., Петриченко Т. Л. ГЕОРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ВИСОЦЬКИЙ – ОСНОВОПОЛОЖНИК НАУКИ ПРО ЛІС І ЛІСОВУ ДОСЛІДНИЦЬКУ СПРАВУ (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО).....	46
Кизим С. Л., Самородов В. М. ЦІКАВА ЗНАХІДКА З ІСТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА – ВІДБИТОК ЙОГО ПЕЧАТКИ.....	48

ЦІКАВА ЗНАХІДКА З ІСТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА – ВІДБИТОК ЙОГО ПЕЧАТКИ

Кигим С. Л.¹, Самородов В. М.²

¹ Полтавський краєзнавчий музей ім. Василя Кричевського (м. Полтава)

² Полтавський державний аграрний університет (м. Полтава)

У 2015 р. З ініціативи директора Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, її академіка В. А. Вергунова, та згуртованої ним групи діячів, на вшанування 150-річчя Полтавського сільськогосподарського товариства проведено низку різноманітних заходів. Для їх здійснення був піднятий величезний пласт різноманітних матеріалів які відображали 55 річний період діяльності товариства [4, 5].

Перш за все, це стосувалося багатотомного видання Журналів засідання цього об'єднання. Не менш знаковою за обсягом репрезентованого матеріалу стала ювілейна виставка, яка восени 2015 р. Проходила в Полтавському краєзнавчому музеї ім. Василя Кричевського [5]. Але в жодному разі не було виявлено відбитків печатки Товариства. Тому пошук цих важливих атрибутів його діяльності не припинявся і після 2015 р.

Вже у 2023 р. один із відбитків печатки Товариства був знайдений у фондах Полтавського краєзнавчого музею ім. Василя Кричевського першим автором цієї розвідки. З'ясувалося, що ще від початку 70-х років ХХ сторіччя, тут зберігається документ переданий жителям міста Миргорода Марією Юрївною Химич – Давидовською. Це похвальний лист від Полтавського сільськогосподарського товариства виданий Тимофію Макаровичу Устименку за висновком експертної комісії Полтавської губернської сільськогосподарської виставки яка проводилася 1893 р. на Сінному майдані в м. Полтаві, за шовковичні кокони і шовк сирець [1]. Датовано відзнаку під № 1307 30 листопадом 1893 р. Її посвідчували два підписи – президента товариства Д.К. Квітки та секретаря – В.А. Тележинського. Ці артефакти теж мають певне значення, адже раніше ніколи нам не траплялися.

Похвальний лист має чудове художнє оформлення з орнаментів різних сільськогосподарських культур. Вони прикрашають його по боках, а в центрі, над надписом, в облямівці із двох снопів зображено медаль Товариства. Внизу, в лівому кутку, під підписом відбиток печатки (d=2,8см) темно фіолетового кольору. У її центрі – криниця з журавлем, яка взята в обідок з надписом «Полтавск. Сельсько-Хозяйств. Обществ. учр. 1865г.».

Тож за своєю символікою печатка досить лаконічна та оригінальна, а її сутність доволі глибока. Цікаво, що криниця з журавлем – давній геральдичний знак. В Україні його можна побачити на гербах низки регіонів Одеської та Донецької областей, а у світі- на гербах міст і сіл Німеччини.

Досить непересічною для Миргородщини виявилася постать нагородженого Похвальним листом – Тимофія Макаровича Устименка (бл. 1843-?), який походив з давнього козацького роду [3]. Він здобув освіту в

Миргородському повітовому училищі, яке закінчив 1879 р. І з вересня 1801 р. працював учителем народних училищ: у Шишаках; Петрівцях; Зуєвцях на Миргородщині. Проявив себе як фольклорист і краєзнавець, автор нарисів «Село Зуєвці Миргородського повіту Полтавської губернії» (1893 р.), який був виданий у Полтаві як додаток до Звіту Миргородської повітової земської управи 1894 р. У липні 1896 р. нагороджений срібною медаллю з надписом «За усердие». Через хворобу звільнився від служби 1 листопада 1897 р. [3]. Його подальша доля авторам невідома.

Про дарувальницю Похвального листа – М.Ю. Химич-Давидовську знаємо лише те, що вона приходилася родичкою миргородській поетесі – аматорці М.А. Устименко (?- 1922) [2]. Чоловіком Марфи Аврамівни був Архип Макарович Устименко (бл. 1860-після 1928) – житель Миргорода, особистий почесний громадянин, рідний брат Т.М. Устименка [3].

Отже, бачимо, що за допомогою знайденого артефакту вперше введено проаналізований відбиток печатки Полтавського сільськогосподарського товариства. Це є доповненням до його історії. Разом із цим маємо певний внесок у місцеву сфрагістику яку треба у подальшому більш детально і ретельно досліджувати.

Джерела та література

1. НА ПКМ ім. Василя Кричевського. 23961Д3024.
2. Петров Р. Невідома миргородська поетеса. Прапор Перемоги. 1987. 14 берез. С. 7.
3. Розсоха Л.О. Миргородський родовідник: знадоби до генеалогії Миргородщини XVII – XX ст. Вінниця: Твори, 2022. С.893-894.
4. Самородов В.М., Кимим С.Л. Полтавське сільськогосподарське товариство (1865- 1920рр.): Історія, звичаї, першопостаті/ Наук. ред. В.М. Самородов. Полтава: Дивосвіт, 2015.160 с.
5. Халимон О., Кигим С., Чеботарьова Л. Каталог виставки «Полтавське сільськогосподарське товариство: діяльність у часовому вимірі» (до 150- річчя заснування). Полтавський краєзнавчий музей: Зб. наук. статей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток. Вип. XI. Полтава: Дивосвіт, 2016. С. 346-365.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИПРОБУВАЛЬНОЇ СТАНЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН ТА ЗНАРЯДЬ У ДУБЛЯНАХ (1874-1879 рр.)

Клименко М.Б.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)

У 70-х роках XIX століття, на тлі активізації сільськогосподарських реформ, розвитку технічного забезпечення аграрного сектору, в Дублянах при рільничій школі було започатковано діяльність першої на території України